

Ahmed
Hüsameddin

Müellifin yazma halindeki bazı eserleri oğlu Kâzım Öztürk'tedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Hüsameddin, *Mevâlid-i Ehl-i Beyt* (nşr. Seyyid Ali Rızâ), İstanbul 1341, s. 134-145; a.mlf., *Zübdetü'l-merâtib* (nşr. Seyyid Ali Rızâ—Seyyid Mehmed İsmetullah), İstanbul 1341, s. 70-79; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, II, 135-142; Kâzım Öztürk, *İslâm Felsefesine Işık Veren Seyyidler*, Ankara 1969, s. 11-13, 158-171; a.mlf., *Kur'an'ın 20. Asra Göre Anlamı*, Ankara 1974, I, 17-20.

TURAN ALPTEKİN

AHMED HÜSAMEDDİN DEDE

(1839-1900)

Türk dinî eserler bestekârı,
icracı, kudümzen ve şair.

Yenikapı Mevlevîhanesi şeyhlerinden Abdülbâki Nâsır Dede'nin torunu, aynı mevlevîhanenin aşçıbaşı Hacı Ârif Dede'nin oğludur. 1839'da İstanbul'da Yenikapı Mevlevîhanesi'nde doğdu. Burada şeyh Osman Selâhaddin Dede'den tasavvuf ve edebiyat, müzikîşinaslardan da müzikî bilgileri alarak yetişti. Bir müddet sonra bu mevlevîhanenin kudümzenbaşılığına tayin edildi. 1900'de İstanbul'da vefat etti. Oğullarından Cemal Dede (ö. 1899) bir müddet aynı mevlevîhanenin neyzenbaşılığını yapmış değerli neyzenlerdendir.

Ahmed Hüsameddin Dede, bestelediği dinî eserlerle zamanının önde gelen müzikîşinasları arasında yer almıştır. Bunların en önemlisi râhatülvah makamındaki Mevlevî âyini'dir. Eserlerinden sadece bu âyini ve iki "şuğul"ü zamanımıza ulaşabilmıştır. Tabii bir ses güzelliğine de sahip olan Ahmed Hüsameddin, başarılı âyin ve na't okuyuculuğu ve mutribi idare etmekteki hâkimiyeti ile de şöhret bulmuştur. Müzikîşinaslığı yanında şiir ile de meşgul olmuş, ancak Na'tî mahlasını kullandığı manzumelerinin çoğu kaybolmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmed Ziyâ, *Yenikapı Mevlevîhânesi*, (İstanbul 1329, s. 194; *Mevlevî Âyinleri* (İstanbul Konservatuarı neşriyatı), İstanbul 1938, XVI, 816-822; Zekâizâde Ahmet [Irsay], "Serkudûmî Ahmed Hüsameddin Dede", a.e., XVI, 824; Ergun, *Antoloji*, II, 49, 511, 512; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 190-191; Sadettin Heper, *Mevlevî Âyinleri*, Konya 1974, s. 368-374, 528; Öztuna, *TMA*, I, 271-272.

NURİ ÖZCAN

AHMED İBRÂHİM BEY

(أحمد إبراهيم بك)

(1874-1945)

Mısırlı âlim ve hukukçu.

Kahire'de doğdu. Ezher'de tahsil gördükten sonra 1894'te Dârü'l-ülûm Medresesi'ne girdi. 1897'de buradan mezun oldu ve 1906'ya kadar Nâsiriyye, Re'sü't-tin ve Seniyye medreselerinde Arapça müderrisliği yaptı. 1906'da Medresetü'l-hukuk'ta müderris yardımcılığına getirildi. 1907'de Medresetü'l-kazâî's-şer'î kurulunca oraya müderris tayin edildi. 1924 yılında bu medresenin kapanması üzerine tekrar Medresetü'l-hukuk'a döndü. 1930'da Kahire Üniversitesi Hukuk Fakültesi İslâm Hukuku Kürsüsü profesörlüğüne getirildi. 1933'te bu fakültenin dekanı oldu. 1934 yılında emekli olduktan sonra da fakültede doktora dersleri vermeye devam etti.

1942 yılında Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye'ye üye seçilen Ahmed İbrâhim Bey, Mecmau'l-mûsika'l-Arabiyye ve Lecnetü'l-ahvâlî's-şahsiyye'deki üyelikleri yanında Cem'iyetü's-şübbânî'l-müslimîn'de de yönetici olarak çalıştı. Özellikle hukuk fakültesindeki hocalığı sırasında İslâm hukuku ve mukayeseli hukuk sahasında değerli araştırmalar yaptı. Yetiştirdiği talebeler arasında Muhammed Ebû Zehre, Abdülvehhâb Hallâf ve Ali el-Hafîf gibi tanınmış Mısırlı âlimler de bulunmaktadır. Kahire'de *Mecelletü'l-Kânûn ve'l-İktisâd*'da çıkan birçok araştırması yanında yayımlanmış belli başlı eserleri şunlardır:

Mûlahhasu Mürsidi'l-hayrân (1907); *Ahkâmü'l-ahvâlî's-şahsiyye fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye* (1925, I-II); *el-Ahkâmü's-şer'iyye li'l-ahvâlî's-şahsiyye* (1930); *Ṭuruḡu'l-kazâ' fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye* (1930); *Nizâmü'n-nafakât* (1930); *Ahkâmü'l-mu'âmelâti's-şer'iyye* (1937); *el-Vakf ve'l-mevâriş* (1937); *Ahkâmü'l-mer'e fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye* (1937); *et-Terike ve'l-huḡuku'l-müte'allikâtü*

bihâ (1938); *el-Hibe ve'l-vaşiiyye ve taşarrufâtü'l-marîz* (1939); *Ṭuruḡu'l-işbâtî's-şer'iyye* (1939-1940); *Ahkâmü't-taşarruf'ani'l-gayr bi-tarîkîn-niyâbe* (1940-1941); *el-Mevâriş'îlmen ve 'ame-len* (1941-1942); *el-Vaşiiyye* (1942-1943); *el-Vakf* (1943-1944); *el-İltizâmât fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye* (1944-1945). Son altı eser mukayeseli tarzda kaleme alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Zekî Mücâhid, *el-A'lâmü's-şarḡiyye*, Kahire 1368-74, III, 4; Zirikî, *el-A'lâm*, I, 86; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, I, 133; a.mlf., *el-Müstedrek*, Beyrut 1406/1985, s. 35; Ebû Bekir Abdürrezzâk, *Ebû Zehre: İmâmü'ş-şarih, hayâ-tühü ve eşerühü'l-ilmî*, Kahire 1985, s. 27-29, 73; Muhammed Mehdi Allâm, *el-Mecma'iyün fi ḥamsine 'âmen*, Kahire 1406/1986, s. 20-21; Abdülvehhâb Hallâf, "eş-Şeyh Ahmed İbrâhim Bek", *Mecelletü'l-Kânûn ve'l-İktisâd*, XV, Kahire 1945, s. 1-5; "Ḳarârâtü'l-mecma' fi hâzihî'd-vevre: eş-Şeyh Ahmed İbrâhim Bek", *MMLA*, VI (1951), s. 15-16.

AHMET ÖZEL

AHMED b. İDRİS

(أحمد بن إدريس)

Ebü'l-Abbâs Ahmed b. İdrîs
el-Hasenî el-Arâşî el-Fâsî
(ö. 1253/1837)

İdrîsiyye tarikatının kurucusu
Faslı mutasavvîf.

Fas'ın Atlantik sahilindeki Arâiş bölgesinde bulunan Meysûr'da doğdu. Fas'ta 172-363 (788-974) yılları arasında hüküm süren Şerîf-İdrîsî hânedanının kurucusu İmam İdrîs b. Abdullah el-Mehd'in soyundandır. Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili olarak 1163 (1749-50) ve Receb 1173 (1760) şeklinde iki farklı bilgi bulunmakla birlikte, ekseriyetle birincisi doğru kabul edilmektedir. Yirmi yaşında Fas'a giderek Karaviyyin Camii'nde dinî ilimleri öğrenmeye başladı. Burada adları kaynaklarda zikredilen birçok hocadan ders aldı. İbn Hacer el-Askalânî'nin eserlerini inceledi. Karaviyyin'deki hocalarından Abdülvehhâb et-Tâzî vasıtasıyla Hıdırîyye, Ebü'l-Kâsım el-Vezîr vasıtasıyla da Şâzeliyye'nin Nâsiriyye koluna intisap etti. Yine hocalarından Şinkitî ona Hz. Ali'ye atfedilen *Hizbü's-seyyf* adlı meşhur münâcâtı öğretti. Tefsir ve hadise önem veren, şer'î ilimlerle tasavvufu kaynaştıran hocaların yanında eğitim görmesi onun şahsiyetini derinden etkiledi. Kısa bir süre sonra çevresinde geniş bir ta-